

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра теорії та історії соціології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Соціологія соціальних груп
для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень бакалавр
освітня програма «Соціологічне забезпечення управлінських процесів»
вид дисципліни вибіркова

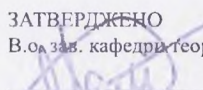
Форма навчання	денна
Навчальний рік	20__/20__
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі: Мороз Є.О.

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2020

Розробник: Мороз Є.О., к.с.н., асистентка кафедри теорії та історії соціології

ЗАТВЕРДЖЕНО
В.о. зав. кафедри теорії та історії соціології

Малос Л.В.

Протокол № 25 від «28» серпня 2020 р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії Червінська Т.Г.
(підпис)

1. **Мета дисципліни** – з опорою на першоджерела та результати сучасних соціологічних досліджень формування у студентів комплексу знань, пов'язаних з науковим розумінням гносеологічних та онтологічних характеристик соціальних груп, а також комплексу вмінь пов'язаних з проведенням експертизи та прогнозування процесуального виміру соціальних груп.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знання базового поняттєво-категоріального апарату соціології
2. Знання теоретичних основ класичних соціологічних теорій
3. Вміти працювати з науковою літературою та першоджерелами

3. **Анотація навчальної дисципліни:** Дисципліна спрямована на формування професійних навичок ідентифікації ознак, класифікації та типологізації соціальних груп як ключового об'єкту взаємодії, кооперації та узгодження очікувань індивідів в межах соціальної структури суспільства. Дисципліна закладає основи сучасного наукового світогляду в контексті виокремлення соціальних груп, а також встановлення специфіки різних стадій процесуального виміру соціальних груп при формуванні та інтенсифікації соціальних взаємодій. Практична реалізація отриманих навичок може бути застосована при підготовці рекомендацій щодо розробки інструментального забезпечення соціального прогнозування об'єкту соціологічного дослідження, пов'язаного з структурним виміром сучасного суспільства. Спеціалізація дисципліни - управління територіальними спільнотами.

4. Завдання (навчальні цілі):

1. розвиток наукових уявлень про витоки, базові положення, понятійно-категоріальний апарат та основні пізнавальні суперечності соціології соціальних груп;
2. опанувати понятійним апаратом соціології соціальних груп;
3. опанування поглядів щодо критеріїв типології, характеристик, структури, функцій, ключових ознак ідентифікації соціальних груп в класичній та новітній соціології;
4. розширення професійних вмінь аналітично пов'язувати уявлення щодо координації взаємодії соціальних груп в межах сучасних суспільства крізь призму соціоструктурних процесів сьогодення (соціальної мобільності, класово-рольової диференціації, глобалізації, інтелектуалізації, індивідуалізації та віртуалізації суспільного життя тощо).

Це спрямовано на формування компетентностей:

- Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології. (СК01)
- Здатність прогнозувати розвиток соціальних процесів в організаціях, галузях та регіонах. (СК09)
- Здатність прогнозувати тенденції розвитку структур менеджменту і маркетингу в умовах суспільних змін та глобальних трансформацій (СК13)

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	базові засади та принципи основних теорій соціальних груп в соціології	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Тест, робота на практичних заняттях	20
1.2	соціологічні уявлення щодо сутності та ознак ідентифікації деяких типів соціальних груп в різних парадигмальних перспективах	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Тест, робота на практичних заняттях	20

2.1	аналізувати зміст актуальних дискусій в сучасній соціології щодо ролі та функцій соціальних груп	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Тест, робота на практичних заняттях	20
2.2	здійснювати аналітичне прогнозування векторів поведінки соціальних груп в умовах пришвидшених суспільних змін	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Тест, робота на практичних заняттях	20
2.3	застосовувати теоретичні підходи та методологію аналізу до діагностики та вирішення проблем координації взаємодії соціальних груп	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Тест, робота на практичних заняттях	20

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	2.1	2.2	2.3
Програмні результати навчання (назва)					
Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач (рп04)	+	+	+		
Прогнозувати тенденції розвитку організаційних структур в умовах суспільних змін та глобальних трансформацій (рп13)		+		+	
Визначати та конструювати соціальні механізми стабільного функціонування та розвитку соціальних систем різного рівня. (рп17)			+		+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- **семестрове оцінювання:**

1. Індивідуальна та групова робота на практичних заняттях: РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН2.2, РН2.3 – **40/24 балів**
2. виконання тестових завдань: РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН2.2, РН2.3 – **20/12 балів** (2 роботи по 10 максимальних або 6 мінімальних балів за кожно)

- **підсумкове оцінювання:** письмовий іспит, РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН2.2, РН2.3 (білет містить тестові завдання у вигляді закритих питань одниничного та множинного вибору) – 40 балів (правильний варіант відповіді оцінюється у 0,5 балу). Мінімальний бал успішного складання (отримання загальної позитивної оцінки) іспиту – 24 бали. Залежно від стану епідеміологічної ситуації в країні тест може бути запропонований до виконання у онлайн формі за допомогою використання навчальної платформи Moodle.

- **умови допуску до підсумкового іспиту:** студент не допускається до іспиту, якщо за семестр він набрав менш ніж **36 балів**. Такий студент допускається до іспиту за умови успішного відпрацювання тематичного матеріалу з дисципліни за матеріалами семестру.

7.2 Організація оцінювання:

1. Індивідуальна та групова робота на практичних заняттях протягом семестру з тем 1-8
2. Тестові завдання з тем 1-5.
3. Тестові завдання з тем 6-8.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89

Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та практичних занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Практичні заняття	С/Р
1. Історико-соціологічний огляд становлення поглядів щодо сутності та класифікації соціальних груп в соціологічній теорії ХХ - початку ХХІ століття				
1.	Поняття «соціальна група» в соціології: генеза та становлення змісту	4	4	8
2.	Підходи до типології соціальних груп в соціологічних теоріях	4	4	10
2. Актуальні аспекти дослідження структури та процесуального виміру соціальних груп в сучасних соціологічних теоріях				
3.	Соціальна група як елемент соціальної структури суспільства	4	4	8
4.	Типи взаємодії в соціальній групі	2	4	6
5.	Лідерство і керівництво в соціальних групах	2	4	10
3. Особливості дослідження та прогнозування поведінки соціальних груп в умовах суспільства змін				
6.	Нові суспільні рухи та види соціальних груп як форм громадянської активності	4	4	6
7.	Інтеграція, дезінтеграції та соціальна напруженість в межах соціальних груп: можливості дослідницького впливу	2	4	8
8.	Моніторинг та оцінювання розвитку територіальних спільнот	4	4	6
Всього:		26	32	62

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 26 год.

Практичні заняття - 32 год.

Самостійна робота - 62 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Кочанов Ю.Л. Как возможна социальная группа? / Кочанов Ю.Л., Шматко Н.А. (К проблеме реальности в социологии) // Социологические исследования. - 1996. - № 12. - с. 90-105.
2. Кричевский Р.Л. Психология малой группы: теоретический и прикладной аспекты / Кричевский Р.Л., Дубовская Е.М. - М.: Изд-во МГУ, 1999. - С. 5—34, 72—83.
3. Кузьменко Т. М. Соціологія. Навч. посіб. / Т.М.Кузьменко. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - с.89-108, с.162-192.
4. Кули Ч. Первичные группы / Кули Ч. // Американская социологическая мысль. Тексты. - М., 1994. - С.330-334.
5. Мертон Р. Связи теории референтных групп и социальной структуры // Мертон Р. Социальная теория и социальная структура / Р. Мертон. - М.: Хранитель, 2006. - с.428-454, с.427-552.
6. Остапенко О.М. Територіальні громади як первинний суб'єкт місцевого самоврядування та реалізації муніципальної політики / О. Г. Остапенко, Т. М. Барановська // Державне управління: удосконалення та розвиток. - 2015. - № 10. - С.1-7 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10_2015/9.pdf
7. Фролов С.С. Социология / С.С. Фролов. - М.: Логос, 1996. - с.107-123.

8. Шкаратан О. И. Реальные группы: концептуализация и эмпирический расчет / Шкаратан О. И., Сергеев Н. В. // *Общественные науки и современность*. - 2000. - № 5. - С. 33-45
9. Штомпка П. Социология социальных изменений / П.Штомпка. — М.: Аспект Пресс, 1996. — 336-367.
10. Щепанский Ян. Элементарные понятия социологии / Ян Щепанский. — М.: Прогресс, 1969. — 240 с, с.115-193.

Додаткова:

1. Аза Л. О. Культурний розвиток етнічних спільнот: сучасні глобалізаційні практики // Проблеми розвитку соціологічної теорії: Спільноти: суспільна уява і практики конструювання. Матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. «Проблеми розвитку соціологічної теорії: Спільноти: суспільна уява і практики конструювання», 18-19 квітня 2019 р., (м. Київ) / Наукове видання / Київський національний університет імені Тараса Шевченка — К.: Логос, 2019. — с. 96-98.
2. Бевзенко Л.Д. Методологічні можливості парадигми складності в концептуалізації соціальних спільнот — основа інтегрованості, механізми утворення та руйнації // Проблеми розвитку соціологічної теорії: Спільноти: суспільна уява і практики конструювання. Матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. «Проблеми розвитку соціологічної теорії: Спільноти: суспільна уява і практики конструювання», 18-19 квітня 2019 р., (м. Київ) / Наукове видання / Київський національний університет імені Тараса Шевченка — К.: Логос, 2019. — с.19-22.
3. Вебер М. Основные понятия стратификации // *Человек и общество*. - К., 1999. - С. 85-106.
4. Волошин, О. Ф. Моделі та методи прийняття рішень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Ф. Волошин, С. О. Мащенко. — 2-ге вид., перероб. та допов. — К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2010. — с.242-287.
5. Гіденс Е. Соціологія / Е. Гіденс. — К.: Основи, 1999. — С. 617-638.
6. Золотовицкий Р.А. Групповая реальность и ее синтез // *Онтогенез социальной реальности: труды методологического семинара* / под ред. В.С.Дудченко. - М.: Икар, 1998. - С.245-260.
7. Дитц С. Критична теорія комунікації у організації / С. Дитц // Гриффін Е. Комунікація: теорії і практики. Пер. з англ. — Х.: Вид-во "Гуманітарний центр", 2015. — С. 374-393.
8. Ильин В. И. Теория социального неравенства (структуралистско-Конструктивистская парадигма) / В.И. Ильин. [Электронный ресурс]. — М.: Институт Социологии РАН, 2000. Режим доступа: <http://socnet.narod.ru/library/authors/ilyin/neravenstvo/1-3.html>.
9. Козер Л.А. Функции социального конфликта / Льюис Козер. - М.: Идея-Пресс, Дом интеллектуал. книги, 2000. — с.52-60, с.91-138.
10. Кузьменко Т. М. Сутнісні характеристики та класифікація соціальних груп: референтна група: види та функції / Т. М. Кузьменко // *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. - 2013. - Вип. 18. - С. 64-77. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apspp_2013_18_10.
11. Мороз Є.О. Перспективи соціологічного вивчення соціальної групи «міленіалів» // *Збірник тез доповідей на Міжнародну конференцію Соціологія в (пост)сучасності* (Харків, 15-16 березня 2018 р.). - с.66-67.
12. Москаленко В.В. Соціальна психологія спільностей і груп // *Соціальна психологія: Підручник* / В.В.Москаленко. — Київ: Центр навчальної літератури, 2005. — с.566-608.
13. Рассказова А.Л. Социометрический метод исследования малой группы: учеб.-метод. пособие. - М., 2004. - 21 с.
14. Смелзер Н. Социология / Н. Смелзер. — М.: Феникс, 1994. — С.638-639.
15. Тоба М. Вплив більшості та меншості групи на прийняття групового рішення // *Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія*. — Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету імені В.Стефаника, 2011. — Вип.16. — Ч.2. С.96-104.
16. Циба В. Т. Соціальна психологія великих груп // *Теоретичні засади соціальної психології: системний підхід* : монографія. — К. : Університет «Україна», 2011. - с.308-325.